A PROJEKT TUDOMÁNYOS KÍSÉRÉSE

A nyelvelsajátítás folyamatossága az óvoda és iskola közötti átmenet során

Keret: készült az „EDUCORB extended – Educational Cooperation in the Border Region HU-AT extended“ európai uniós projekt keretében 2014 júliusában
Megbízó: Industrievierteli Regioinális Szövetség – Projektmenedzsment/Regionalverband Industrieviertel-Projektmanagement, Nikolett Raidl okleveles pedagógus
Szerző: Mag. Julia Edthofer, a Bécsi Egyetem Szociológiai Intézetének tudományos munkatársa
Szakmai támogatás: Mag. Christa Kirchner, Alsó-ausztriai Tartományi Kormány óvodákért felelős osztálya

CÉLKITŰZÉS, ELJÁRÁSI GYAKORLAT

A társadalomtudományi kísérő kutatás célja az volt, hogy elemezzük a projekt célját, amely a nyelvelsajátítás folyamatosságának elősegítésére irányult az óvoda és iskola közötti átmenetben. Ily módon törekedtünk hozzájárulni a projekt sikeréhez, valamint a fenntartható eredmény biztosításához és megvalósításához.

Kvalitatív interjúkat készítettünk, és összegyűjtöttük a jól bevált gyakorlati példákat. A kvalitatív adatfelmérésre két műhelytalálkozón került sor, és 11, a nyelvoktatásban mérvadó szerepet játszó szereplővel (anyanyelvi óvodapedagógusokkal, anyanyelvi magyartanárokkal, óvodavezetőkkel, óvodai szakfelügyelőkkel, általános iskolák igazgatóival, felső tagozatos iskolák igazgatóival és az Alsó-ausztriai Nyelvi Offenzíva vezetőjével) készítettünk interjút az alábbi témákra összpontosítva:

- a nyelvoktatás módszerei és lehetőségei
- az óvoda és általános iskola közti átmenet folytonosságának javítására irányuló javaslatok
- az óvodák és általános iskolák közötti intézményes együttműködés és az intézményen belüli együttműködés gyakorlata a megszakítás nélküli magyaroktatás tekintetében
- figyelemfelhívás a nyelvi kínálatra
- a szülői közreműködés

FŐ EREDMÉNYEK

(1) A megszakítás nélküli nyelvoktatás módszerei és lehetőségei

Helyzet: Az óvodákban és az iskolákban igen különböznek egymástól a nyelvoktatási módszerek. Az óvodákban a „nyelvi immerzió“ módszerét, a „nyelvben való megmártózás“ integratív módszerét alkalmazzák, ahol is gyermekek a magyart szinte „menet közben, mellékesen“, játszás, öltözködés vagy étkezés közben tanulják. Az iskolában aztán már kognitív oktatás folyik a külön erre a célra rendszeresített délutáni órákon. Itt is lehetőleg játszva tanulnak, de már nem csak „menet közben, mellékesen“.

Kihívások: Az interjúalanyok megemlítik, mennyire szükség lenne arra, hogy az anyanyelvi óvodapedagógusok és általános iskolai tanárok még a gyerekek beiskolázása előtt tapasztalatot cseréljenek egymással, ezzel is elősegítve az adott tudásszinthez való kapcsolódást. Hasznosnak tartanák azt is, ha az iskolában fokozottabban

átvennék a nem írásbeli oktatási módszereket, illetve azok adaptálását. Jelenleg nincs nyelvpedagógusoknak szóló továbbképzés, amelyre pedig igencsak szükség lenne. Erre a képzés során sem fektetnek kimondottan hangsúlyt. A módszereket sokkal inkább meg kellene osztani a szülőkkel is, hogy lássák, itt nem teljesítmény- vagy osztályzási kényszerről van szó, és hogy az oktatási módszerek a nyelv természetes elsajátítási folyamatához igazodnak. A szülők attól félnek, hogy az iskolába való készülődés mellett gyermekeiket túlságosan leterheli az idegennyelv-tanulás.

Ötletek és javaslatok:

- Fokozott módszertani tapasztalatcsere a nyelvoktatással kapcsolatban: anyanyelvi óvodapedagógusok és magyartanárok intenzív tapasztalatcseréje és közös továbbképzése; platform létrehozása a két csoport közti tudásátadáshoz (a nem írásbeli nyelvoktatási módszerekkel kapcsolatban), ami az óvodapedagógusok didaktikai munkájának felértékelését is jelenti; határon átnyúló módszertani továbbképzés.
- Az óvodában alkalmazott „immerzió“ módszeréről fokozatos áttérés az iskolai nyelvoktatásra, beleérve az átmenetnél írásbeliséget nem igénylő módszerek bevezetését.
- A magyar nyelv fokozottabb bevonása az óvodai és – mindenekelőtt – az iskolai mindennapokba.

Jól bevált gyakorlati példa: Az intézményeken és határokon átnyúló együttműködés egyik jó példája egy kétnapos térítésmentes motopedagógiai szeminárium magyar és osztrák pedagógusok számára, amelyre 2002-ben az EDUCORB európai uniós projekt keretében került sor. A szeminárium központi témája: nyelvtanítás írásbeliség nélkül, kizárólag mozgás és játék formájában.

(2) Óvodák és általános iskolák közötti intézményközi együttműködés, szervezeti metszéspontok

Helyzet: Az egyes intézményeken belül nagyon eltérő a nyelvoktatással kapcsolatos ismeretszint. Mivel az óvodavezetők sokszor saját maguk is a csoportokban dolgoznak, általában ők jobban tájékozottak a magyaroktatásról, mint az iskolaigazgatók, akik nem vesznek részt a tanításban. Ennek megfelelően más-más minőségi szinten tudják tájékoztatni a szülőket is. Az óvodák és az általános iskolák általában informális tapasztalatcsere keretében – ismerkedési napok, kölcsönös látogatások, olvasóprojektek stb. formájában – működnek együtt, és a kooperáció saját kezdményezésen alapul. A folyamatos nyelvoktatás biztosítását illetően az együttműködés általában szervezési kérdésekre szorítkozik, mint például a magyartanfolyamra jelentkezők számának megküldése (fontos az iskoláknak az órák tervezése miatt).

Kihívások: Fontos lenne az intézmények közti intenzív tapasztalat- és információcsere, hogy megbeszélhessék a nyelvi szintet, a módszertant, a módszerek összehangolását, a bársonyos átmenetet (a helyszíncserével, pedagóguscserével kapcsolatos kihívásokat), és a mindezzel összefüggő intézkedésjavaslatokat, mint például párban tanítás (co-teaching) témáját. Ennek kapcsán kihívást jelent az anyagi források és az idő hiánya, valamint a magyartanárok foglalkoztatási helyzete („iskolák közötti ingázás, váltás“). A jelenlegi helyzet akadályozza a minőség javítását és a fenntarthatóságot.

Ötletek és javaslatok:

- Az intézményi tapasztalat- és információcsere szervezeti keretének megteremtése = formális tapasztalat- és információcsere a munkaidő alatti hálózati és információs találkozók intézményesítésével (látogatói napok, csereprojektek, a nyelvpedagógusok közti tapasztalatcsere stb.). Ennek során a meglévő infrastruktúrát kellene alapul venni (az Educorb extended projekt keretében elindított kooperációk).
- Intenzív tapasztalatcsere a „co-teaching“ (pl. az általános iskola 1. osztályának első félévében) és a „buddy-rendszerek“ segítségével (óvodások és alsó tagozatos – pl. harmadikas – iskolások közötti tandem, párban tanulás)

Jól bevált gyakorlati példa: Az óvodából egészen a felső tagozatig tartó folytonosság adott Winzendorf, Weikersdorf am Steinfelde és Bad Erlach településeken. A diákok nagy létszámban tanulnak magyarul, és jelentős eredményeket érnek el. Winzendorfban az óvoda és iskola egymásal együttműködve bevezetett egy „buddy-rendszert“ (a fiatalabb pártfogolt és az idősebb pártfogoló együtt párban tanul) az óvoda és iskola közti általános átállást támogatandó, amelyet a jövőben esetleg egy magyarra fókuszáló rendszerrel is bővíteni lehet. Ez megkönnyíteni a magyart tanító pedagógusok együttműködését, és jobban ösztönözné az érdeklődőket arra, hogy már az általános iskola első osztályától válasszák a magyart.

(3) A szülők közreműködése, a nyelvi kínálat megjelenése a köztudatban, népszerűsítési stratégiák

Helyzet: A nyelvi kínálatra különbözőképpen lehet felhívni a figyelmet: vizuális információval (pl. a nyelvi kínálat kihelyezése hirdetményként vagy az Alsó-ausztriai Nyelvi Offenzíva jelvénye, amely utal a nyelvi kínálatra), a gyermekek által készített termékekkel (rajzokkal, fényképekkel, magyarországi vonatkozású kreatív, kézműves munkákkal), a nyelvpedagógus bemutatásával (honlapon, az iskolai eseményekbe – pl. rendezvényekbe, szülői értekezletekbe, magyarországi kirándulásokba – való bevonásával stb.), közvetlenül a gyerekeken keresztül .

Kihívások: Számottevő felvilágosításra van szükség, hogy eloszlassuk az első osztályos tanulók szüleinek a gyerekek túlterhelésétől való félelmét, és biztosítsuk a folyamatos nyelvoktatást (a gyakorlatban gyakran nem jön össze az első osztályban magyaroktatás). Erre az oktatási forma szemléltetésével és annak lehetőleg immerzió jellegű kialakításával van mód. Azonban az, hogy a magyart tanító nyelvpedagógusok nagyobb nyilvánosságot kapjanak, munkafeltételeik kapcsán szervezési kihívást jelent.

Ötletek és javaslatok:

- Figyelemfelhívás: a magyar nyelvi kínálatnak fokozottabban jelen kell lennie az iskolák honlapján, be kell illeszteni az iskolai rendezvényekbe.
- Szülői közreműködés: a szülők felvilágosítása az immerzió módszeréről pl. a szülőknek küldött levélben (kevés írásbeliség, nem teljesítményorientált, nincs teljesítményértékelés). A szülők hozzálásának kérdőíves felmérése a túlterheléssel kapcsolatos félelmeik és a magyar nyelvi kínálatra vonatkozó ismeretszintjük tisztázására.
- A szülők bevonása a magyaroktatásba (megfigyelés, különleges estek, magyar nyelvi délutánok vagy gyorstalpaló magyartanfolyamok).
- Elismert véleményformálók, képviselők bevonása: a nyelvi kínálat elfogadottságának nyilvános, elismerő támogatása a polgármesterek, önkormányzati képviselők segítségével, a tartományi kormány illetékes osztályairól (pl. óvodáskért felelős osztályról) a felelős munkatársak látogatásával – ez kedvezően hat arra is, miként fogadják a szülők a nyelvi kínálatot.
- A magyartanulás hasznának és előnyének szemléltetése gyakorlati vonatkozású ajánlatokkal (pl. magyarországi szabadidős ajánlatok összeállítása családoknak, magyar nyelvű egyesületi tagokat tömörítő egyesületek bevonása stb.).
- A magyar nyelvi potenciálok feltérképezése a településen: a fontos egyesületekben, szervezetekben dolgozó magyar nyelvű személyek bevonása a projektekbe.
- A folyamatos nyelvtanítás finanszírozási lehetőségeinek megfontolása. E téren elsősorban a következő pontok függnek össze szorosan egymással: a hálózati munka lehetősége, az ajánlat fokozott igénybevételének előmozdítása (szülői közreműködés), a nyelvpedagógusok helyzetének javítása, a fenntarthatóság javítása.

Jól bevált gyakorlati példa: Jó példa erre a schneeberglandi kistérség és magyarországi partnerrégiójának, a keszthelyi kistérségnek határon átnyúló együttműködése, melynek során bevezették a magyart az oktatási intézményekben. A testvériskolai kapcsolatnak, a településen tartott rendszeres vezetéseknek és a régió elnöke

általi gyakori elismerésnek, valamint a (polgármesterek, iskolaigazgatók és a régió elnöke által kísért) diákcserének köszönetően a régióban nagy elismerésnek örvend a projekt. Az 1. pontban említett jól bevált gyakorlati példát a folytonosságra vonatkozóan szintén ebből a régióból vettük.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ/KAPCSOLAT

Industrievierteli Regionális Szövetség – Projektmenedzsment/Regionalverband Industrieviertel-Projektmanagement
Nikolett Raidl okleveles pedagógus
E-mail: nikolett.raidl@noeregional.at, Tel.: +43 676 88 591 326
www.educorb.eu